

Załącznik
do Zarządzenia Nr 29/24
z dnia 12 sierpnia 2024 r.

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
we Wrocławiu

Standardy ochrony małoletnich w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej

ZATWIERDZAM

Dyrektor

Andrzej Mańkowski

RADCA PRAWNY

Marta Jurga

Podstawy prawne Standardów ochrony małoletnich

1. Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.,
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
3. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
4. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym,
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego,
7. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny,
8. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
9. Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym,
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Rozdział I Postanowienia ogólne

§ 1

1. Sformułowania i skróty określone w § 2 Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z siedzibą we Wrocławiu stosuje się odpowiednio.
2. Ilekroć w niniejszych standardach jest mowa o:
 - 1) pracownikowi MOPS – należy przez to rozumieć osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, a także wolontariuszy, praktykantów i stażystów w MOPS, którzy w ramach realizowanych obowiązków i zadań mogą mieć kontakt z dzieckiem,
 - 2) dziecku, małoletnim – należy przez to rozumieć każdą osobę do ukończenia 18. roku życia,
 - 3) opiekunowi dziecka – należy przez to rozumieć rodzica, opiekuna prawnego, a jeśli nie została ustanowiona opieka prawna, opiekuna faktycznego, tzn. rodzica zastępczego, dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej lub inną osobę, która wykonuje bieżącą pieczę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
 - 4) pedagogowi - należy przez to rozumieć pedagoga lub konsultanta pedagoga MOPS,
 - 5) psychologowi – należy przez to rozumieć psychologa, konsultanta psychologa MOPS lub psychologa działającego na zlecenie MOPS,
 - 6) krzywdzeniu dziecka - należy przez to rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym również pracownika MOPS lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie,
3. Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników MOPS jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
4. Pracownicy MOPS traktują każde dziecko z szacunkiem oraz uwzględniają jego potrzeby.
5. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracowników MOPS wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownicy MOPS realizując te cele, działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych oraz swoich kompetencji.

6. Pracownicy MOPS posiadają odpowiednią wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci.
7. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka pracownicy MOPS podejmują przewidziane prawem i niniejszymi standardami działania.

Rozdział II

Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników MOPS

§ 2

1. MOPS dąży do jak najlepszej weryfikacji kwalifikacji kandydata na pracownika, który w ramach realizowanych obowiązków i zadań może mieć kontakt z dzieckiem.
2. W ramach prowadzonej procedury zmierzającej do zatrudnienia kandydata, o którym mowa w ust. 1, należy zgromadzić dane kandydata, które pozwolą jak najlepiej poznać jego kwalifikacje, nie naruszając jednocześnie przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).
3. MOPS dba o to aby osoby zatrudnione posiadały odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi.
4. W celu weryfikacji kwalifikacji kandydata można żądać w szczególności danych, w tym dokumentów dotyczących:
 - 1) wykształcenia,
 - 2) kwalifikacji zawodowych,
 - 3) przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata.
5. W każdym przypadku MOPS musi posiadać dane pozwalające zidentyfikować osobę zatrudnioną, tj.
 - 1) imię (imiona) i nazwisko,
 - 2) datę urodzenia,
 - 3) dane kontaktowe osoby zatrudnianej.
6. MOPS może prosić kandydata o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy. Niepodanie takich danych w świetle obowiązujących przepisów nie powinno rodzić dla tej osoby negatywnych konsekwencji w postaci np. odmowy zatrudnienia wyłącznie w oparciu o tę podstawę.
7. MOPS nie może samodzielnie weryfikować przeszłości zawodowej kandydatów ubiegających się o pracę z uwagi na ograniczenia wynikające z ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych oraz Kodeksu pracy.
8. Przed zatrudnieniem kandydata MOPS wypełnia obowiązki oraz pobiera stosowne oświadczenia lub zaświadczenia wynikające z treści art. 21 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz innych obowiązujących przepisów prawa. Oświadczenia lub zaświadczenia przechowuje się w aktach osobowych pracownika.

Rozdział III
Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a pracownikami
MOPS oraz zachowania niedozwolone wobec małoletnich

§ 3

1. Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez pracowników MOPS jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
2. Zasady bezpiecznych relacji z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników.
3. Pracownik jest w szczególności zobowiązany do:
 - 1) traktowania dziecka z szacunkiem oraz uwzględniania jego godności i potrzeb,
 - 2) niestosowania przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie,
 - 3) utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy jego reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci,
 - 4) działania w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji jego zachowania,
 - 5) równego traktowania dzieci bez względu na płeć, orientację seksualną, niepełnosprawność, status społeczny, kulturowy, religijny i światopogląd, działania w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji.
4. W komunikacji z dziećmi należy zachowywać cierpliwość i szacunek. Należy słuchać uważnie dzieci i udzielać im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji. Należy zawsze być przygotowanym na wyjaśnienie swoich działań.

§ 4

1. Pracownikowi MOPS nie wolno:
 - 1) zawstyżać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka,
 - 2) krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci,
 - 3) ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka osobom nieuprawnionym, w tym wobec innych dzieci (dotyczy to wizerunku dziecka, informacji o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej),
 - 4) zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny (dotyczy to używania wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienia obraźliwych uwag, nawiązywania w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywania wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej - zastraszanie, przymuszanie, groźby),
 - 5) nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze (dotyczy to także seksualnych komentarzy, żartów, gestów oraz udostępniania dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę),
 - 6) utrzymywać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych (dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci), jeśli nie uzyskano zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych dzieci,

- 7) proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci,
 - 8) przyjmować pieniędzy lub prezentów od dziecka, rodziców/opiekunów dziecka, za wyjątkiem drobnych upominków jak laurki lub inne prace plastyczne,
 - 9) wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów dziecka,
 - 10) zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych,
 - 11) bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka,
 - 12) dotykać dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny,
 - 13) angażować się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne, które są niestosowne i nieadekwatne do sytuacji.
2. Należy zachować szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Jeżeli dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi, należy reagować z wycuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.
 3. Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawny bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli jest się świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze należy poinformować o tym osobę odpowiedzialną i/lub postąpić zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
 4. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka należy unikać innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem.
 5. Jeśli pojawi się konieczność porozmawiania z dzieckiem na osobności, należy zostawić uchylone drzwi do pomieszczenia i zadbać, aby być w zasięgu wzroku innych. Można też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy.
 6. Rozmowa z dzieckiem może odbywać się przy drzwiach zamkniętych z zastrzeżeniem ust. 7. W przypadku gdy rozmowa będzie przybierała formę konsultacji psychologicznych, od rodziców lub opiekunów prawnych dziecka odbiera się pisemną zgodę na udzielenie konsultacji psychologicznych dziecku. Wzór zgody stanowi załącznik nr 1 do niniejszych standardów.
 7. W przypadku gdy dziecko poprosi aby rozmowa, o której mowa w ust. 5 i 6 odbyła się przy drzwiach zamkniętych bez udziału jego opiekunów, zaś opiekunowie nie wyrażają na to zgody, pracownik MOPS bierze pod uwagę zdanie dziecka i podejmuje samodzielnie decyzję w tym przedmiocie.
 8. Należy zapewnić dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć swojemu rozmówcy lub wskazanej osobie (w zależności od procedur interwencji, jakie przyjęła instytucja) i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.
 9. Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko, muszą być zgłaszane bezpośrednio przełożonemu. Jeśli jest się ich świadkiem należy reagować stanowczo, ale z wycuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

§ 5

1. Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów wyłącznie związanych z realizowanymi przez pracownika zadaniami i obowiązkami.
2. Nie wolno zapraszać dzieci do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
3. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy).
4. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, przed podjęciem działań należy poinformować o tym bezpośredniego przełożonego, a opiekunowie dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
5. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania w poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.
6. Pracownik MOPS, który poweźmie informację o podejrzeniu krzywdzenia lub krzywdzeniu dziecka osób pozostających w tym pracownikiem w relacji rodzinnej lub pozostających z nim w takiej relacji, która może wpływać na jego bezstronność, podlega wyłączeniu od podejmowania czynności w sprawie.
7. W sytuacji, o której mowa w ust. 6 bezpośredni przełożony pracownika niezwłocznie wyznacza innego pracownika do podjęcia dalszych czynności.

Rozdział IV

Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

§ 6

1. Pracownicy MOPS zwracają szczególną uwagę na występowanie w zachowaniu małoletniego sygnałów świadczących o krzywdzeniu, w szczególności o możliwości popełnienia przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego, wskazane w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.
2. Uwagę pracowników MOPS powinny zwrócić przykładowo następujące zachowania:
 - 1) małoletni ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić;
 - 2) podawane przez małoletniego wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp.;
 - 3) małoletni wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła;
 - 4) małoletni boi się swojego opiekuna;
 - 5) małoletni jest bierny, wycofany, uległy, przestraszony;
 - 6) małoletni moczy się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach czy też na widok określonych osób.

§ 7

1. W przypadku uzyskania w toku realizowanych zadań i obowiązków informacji o krzywdzeniu dziecka lub podejrzeniu krzywdzenia dziecka przez opiekuna dziecka lub inną osobę dorosłą niebędącą pracownikiem MOPS, na podstawie zaobserwowanych zachowań dziecka opisanych w § 6 ust. 2, pracownik MOPS ma obowiązek przekazać uzyskaną informację bezpośrednio przełożonemu oraz w zależności od sytuacji podjąć działania opisane w ust. 2 -12. Bezpośredni przełożony pracownika informuje o powziętej informacji Dyrektora MOPS lub właściwego Zastępcę Dyrektora.
2. Pracownik MOPS, który uzyskał informację o krzywdzeniu dziecka lub podejrzeniu krzywdzenia dziecka organizuje spotkanie z rodzicem lub opiekunem dziecka (jeśli istnieje taka możliwość), który nie jest podejrzany o jego krzywdzenie, informuje go o podejrzeniu krzywdzenia dziecka oraz o osobie podejrzanej o krzywdzenie. W spotkaniu może uczestniczyć psycholog lub pedagog zatrudniony lub współpracujący z MOPS.
3. W trakcie rozmowy opiekunowie dziecka zostają poinformowani o dostępnych możliwościach objęcia ich środowiska domowego wsparciem oraz o obowiązku podjęcia stosownych działań (w zależności od oceny sytuacji: zgłoszenie do Zespołu Interdyscyplinarnego — wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”, zgłoszenie do prokuratury, do sądu rodzinnego).
4. Jeżeli opiekun lub opiekunowie dziecka są osobami podejrzanyymi o stosowanie przemocy pracownik MOPS przeprowadza z nimi rozmowę na temat konsekwencji stosowania przemocy wobec dziecka oraz o obowiązkach prawnych MOPS, tj.: wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” oraz w przypadku popełnienia przestępstwa zgłoszenia sprawy do prokuratury oraz w przypadku zagrożenia dobra dziecka do sądu rodzinnego.
5. Niezależnie od czynności opisanych w ust. 2 - 4 pracownik uruchamia procedurę „Niebieskie Karty” i przekazuje ją niezwłocznie do Zespołu Interdyscyplinarnego we Wrocławiu oraz jeśli istnieje taka konieczność podejmuje działania, o których mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
6. Jeżeli pracownik nie posiada statusu osoby uprawnionej do uruchomienia procedury „Niebieskie Karty”, to zawiadamia niezwłocznie Dział Przeciwdziałania Przemocy Domowej we Wrocławiu, który podejmuje działania zmierzające do uruchomienia tej procedury oraz jeśli istnieje taka konieczność podejmuje działania, o których mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
7. W przypadku podejrzenia, że życie dziecka jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (w szczególności Policję i pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112, 997 lub 998.
8. Poinformowanie służb dokonuje pracownik, który pierwszy powziął informację o krzywdzeniu dziecka lub podejrzeniu krzywdzenia dziecka.
9. W przypadku podejrzenia, że rodzic małoletniego zaniedbuje jego potrzeby lub rodzina jest niewydolna wychowawczo pracownik MOPS, który pierwszy powziął informację o krzywdzeniu dziecka lub podejrzeniu krzywdzenia dziecka przekazuje informacje do właściwego Zespołu Terenowej Pracy Socjalnej w celu rozeznania

sytuacji rodziny pod kątem przyznania asystenta rodziny, realizacji pracy socjalnej przez pracownika socjalnego lub objęcia inną formą wsparcia.

10. Pracownik, który jako pierwszy powziął informację o krzywdzeniu dziecka lub podejrzeniu krzywdzenia dziecka sporządza Kartę interwencji, której wzór stanowi załącznik nr 2 do niniejszych standardów. Karta interwencji podlega zatwierdzeniu przez bezpośredniego przełożonego pracownika, który powziął informację o krzywdzeniu dziecka lub podejrzeniu krzywdzenia dziecka. Karta interwencji jest przechowywana w komórce organizacyjnej MOPS, w której doszło do ujawnienia tej informacji.
11. Pracownik MOPS biorący udział w interwencji podczas rozmowy z dzieckiem zapewnia je o słuszności ujawnienia faktu doświadczania krzywdzenia oraz informuje je, że nawet bardzo bliska osoba nie ma prawa go krzywdzić.
12. Jeżeli zachodzi taka potrzeba pracownik biorący udział w interwencji może zaproponować konsultacje psychologiczne informując opiekunów dziecka, gdzie taką pomoc można uzyskać.

§ 8

1. Pracownik MOPS, który uzyskał informację, że małoletni jest krzywdzony przez innego pracownika MOPS, ma obowiązek przekazania jej bezpośrednio przełożonemu i Dyrektorowi MOPS lub właściwemu Zastępcy Dyrektora oraz sporządzić notatkę służbową, której wzór stanowi załącznik nr 3 do niniejszych standardów.
2. Dyrektor MOPS lub jego właściwy Zastępca organizuje spotkanie z pracownikiem i informuje go o powziętym podejrzeniu.
3. W trakcie rozmowy dyrektor MOPS odwołuje się do wspólnego celu, jakim jest dobro dziecka, dokonuje opisu problemu i szkód jakie ponosi dziecko — przedstawia ocenę sytuacji.
4. Spotkanie ma na celu omówienie sytuacji małoletniego i zasadności podejrzeń oraz wypracowanie sposobu postępowania w tym konkretnym przypadku. Przebieg rozmowy oraz podjęte ustalenia są dokumentowane w formie notatki służbowej, której wzór stanowi załącznik nr 3 do niniejszych standardów.
5. W przypadku zasadności podejrzeń co do krzywdzenia dziecka przez pracownika, Dyrektor MOPS lub właściwy Zastępca Dyrektora informuje o zdarzeniu rodziców lub opiekunów dziecka (jeśli istnieje taka możliwość) oraz odpowiednie instytucje uwzględniając postanowienia § 11.
6. Wobec pracownika w stosunku, do którego zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa podejmuje się kroki zgodne z Kodeksem Pracy i innymi przepisami prawa jak również zawiadamia się prokuraturę.
7. W przypadku stwierdzenia niezasadności podejrzenia krzywdzenia dziecka bezpośredni przełożony pracownika stwierdza ten fakt w notatce służbowej oraz informuje o tym fakcie Dyrektora MOPS lub właściwego Zastępcę Dyrektora.

§ 9

1. Po ujawnieniu krzywdzenia dziecka, psycholog wraz z innymi pracownikami MOPS znajdującymi sytuację małoletniego lub zaangażowanymi w pracę z opiekunami

małoletniego opracowują plan wsparcia małoletniego. Przy opracowywaniu planu można korzystać z pomocy innych specjalistów zatrudnionych w MOPS.

2. Plan wsparcia dziecka uwzględnia:
 - 1) działania jakie powinny zostać podjęte przez MOPS w celu zapewnienia małoletniemu bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji: w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa zawiadomienie policji lub prokuratury,
 - 2) formy wsparcia i pomocy małoletniemu które powinny zostać zapewnione przez MOPS oraz przy współpracy z innymi instytucjami;
 - 3) poinformowanie opiekunów dziecka o możliwości skorzystania ze wsparcia innych podmiotów, działających na rzecz dzieci krzywdzonych, jeśli zaistnieje taka potrzeba.
3. Plan wsparcia jest przedstawiany w miarę możliwości opiekunom dziecka z zaleceniem współpracy przy jego realizacji —jeśli istnieje taka możliwość.
4. Plan wsparcia uwzględnia sytuację dzieci z niepełnosprawnościami oraz małoletnich ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
5. Wzór planu wsparcia dziecka stanowi załącznik nr 4 do niniejszych standardów.

§ 10

Wszyscy pracownicy MOPS i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych powzięły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

Rozdział V

Procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury "Niebieskie Karty"

§ 11

1. W przypadkach opisanych w § 7 oraz § 8, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia wobec dziecka przestępstwa, w szczególności przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego, wskazane w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dyrektor MOPS lub osoba przez niego upoważniona składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, w trybie art. 304 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego.
2. Dyrektor MOPS lub osoba przez niego upoważniona podejmuje niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa, o ile miało ono miejsce na terenie MOPS.
3. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone Dyrektor MOPS lub osoba przez niego upoważniona zawiadamia Sąd Rejonowy, Wydział Rodzinny i Nieletnich, dokonując opisu zdarzenia uzasadniającego wszczęcie postępowania z urzędu i wydanie zarządzeń w trybie art. 109 § 2 k.r.o. w zw. z art. 570 k.p.c.

4. W przypadku złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego bądź zawiadomienia sądu opiekuńczego Dyrektor MOPS lub osoba przez niego upoważniona informuje równolegle o tym fakcie rodziców bądź opiekunów dziecka (jeśli jest możliwe i/lub zasadne).
5. Dyrektor MOPS lub osoba przez niego upoważniona podejmując decyzję dotyczącą złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego bądź zawiadomienia Sądu Rejonowego, Wydział Rodzinny i Nieletnich, kieruje się przede wszystkim dobrem dziecka.

Rozdział VI

Zasady przeglądu i aktualizacji standardów

§ 12

1. Standardy ochrony małoletnich obowiązujące w MOPS podlegają przeglądowi corocznie, w terminie ustalonym przez Dyrektora, każdorazowo w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu dziecka oraz w razie nowelizacji aktów prawnych, mających wpływ na kształt przyjętych standardów oraz procedur.
2. Przegląd standardów ochrony małoletnich, obowiązujących w MOPS, polega na ustaleniu wypełniania przez te standardy wymogów przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz wypełnieniu przez pracowników ankiety stanowiącej załącznik nr 5 do niniejszych standardów.
3. Przeglądu standardów ochrony małoletnich obowiązujących w MOPS dokonuje osoba lub zespół osób upoważnionych przez Dyrektora.
4. W przypadku, gdy przegląd standardów wykaże nieprawidłowości lub też standardy z innych przyczyn okazały się nieaktualne lub nieodpowiadające potrzebom ochrony małoletnich, dokonywana jest niezwłocznie aktualizacja standardów.
5. Aktualizacji standardów ochrony małoletnich obowiązujących w MOPS dokonuje Dyrektor w drodze zarządzenia.

Rozdział VII

Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie pracowników do stosowania standardów, zasady przygotowania pracowników do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności

§ 13

1. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie pracowników MOPS do stosowania standardów ochrony małoletnich jest osoba upoważniona do tego przez Dyrektora lub wyłoniony we właściwym trybie zleceniobiorca/wykonawca.
2. Osoba, o której mowa w ust. 1 musi:
 - 1) legitymować się co najmniej 5-letnim doświadczeniem w pracy z osobami małoletnimi, uzyskanym w jednostkach pomocy społecznej lub wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej lub jednostkach oświatowych,
 - 2) posiadać niezbędną wiedzę pozwalającą na przeprowadzenie szkoleń pracowników MOPS, obejmujących następujące zagadnienia:

- a) rozpoznawanie symptomów krzywdzenia małoletnich;
 - b) procedury interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia małoletnich;
 - c) odpowiedzialności prawnej pracowników, zobowiązanych do podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia małoletnich;
 - d) stosowanie procedury „Niebieskie Karty”.
3. Szkolenia, o których mowa w ust. 2 pkt 2 powinny być organizowane raz na dwa lata, w terminie wskazanym przez Dyrektora.
 4. Pracownicy zatrudnieni w MOPS, którzy w ramach realizowanych obowiązków i zadań mogą lub mają kontakt z dzieckiem składają oświadczenie o zapoznaniu się z niniejszymi standardami wraz z zobowiązaniem do ich stosowania. Oświadczenie wraz z zobowiązaniem jest przechowywane w aktach osobowych pracownika.
 5. Pracownicy nowo zatrudnieni w MOPS są zapoznawani przez swoich bezpośrednich przełożonych ze standardami niezwłocznie, nie później niż w pierwszym tygodniu pracy, co potwierdzają stosownym oświadczeniem. Oświadczenie jest przechowywane w aktach osobowych pracownika.
 6. Wzór oświadczenia, o którym mowa w ust. 4 i 5 stanowi załącznik nr 6 do niniejszych standardów.
 7. Zleceniobiorcy/wykonawcy współpracujący z MOPS, którzy w ramach realizowanych obowiązków i zadań na rzecz MOPS mogą mieć kontakt z dzieckiem są zapoznawani z niniejszymi standardami przez pracowników MOPS, którzy koordynują lub monitorują ich zadania, co potwierdzają stosownym oświadczeniem, którego wzór stanowi załącznik nr 7 do niniejszych standardów. Oświadczenie jest przechowywane w dokumentacji komórki organizacyjnej MOPS odpowiedzialnej za koordynację lub monitoring zadań realizowanych przez zleceniobiorców/wykonawców.

Rozdział VIII

Zasady i sposób udostępniania opiekunom oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

§ 14

1. Standardy ochrony małoletnich są dostępne w siedzibie MOPS, a także w każdej z komórek organizacyjnych, w których są zatrudnieni pracownicy, którzy w ramach realizowanych obowiązków i zadań mogą mieć kontakt z dziećmi.
2. Na wniosek rodziców, opiekunów dziecka, jak również samego dziecka udostępnia się do wglądu treść niniejszych standardów. Udostępnienie możliwe jest również w drodze i postaci elektronicznej.
3. Pracownicy MOPS, którzy w ramach realizowanych obowiązków i zadań mogą mieć kontakt z dziećmi, mają obowiązek zapoznania tych dzieci, które znajdują się pod ich opieką ze standardami oraz omówienia ich w taki sposób, aby mogły one zrozumieć ich treść, o ile pozwala na to ich wiek, stan psychofizyczny oraz pozostałe czynniki poznawcze.
4. Niezależnie od postanowień ust. 1 i 2 standardy podlegają udostępnieniu poprzez wywieszenie w miejscu ogłoszeń w siedzibie MOPS oraz na stronie internetowej MOPS.

Rozdział IX

Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia oraz sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego

§ 15

1. Każdy ujawniony lub zgłoszony incydent lub zdarzenie zagrażające dobru dziecka, na temat którego MOPS posiada wiedzę, zostaje odnotowany w ewidencji incydentów i zdarzeń zagrażających dobru dziecka, której wzór stanowi załącznik nr 8 do niniejszych standardów. Każda z komórek organizacyjnych MOPS, w której zatrudniony jest pracownik, który w ramach realizowanych obowiązków i zadań może mieć kontakt z dziećmi prowadzi ewidencję, o której mowa w zdaniu pierwszym.
2. Ewidencji incydentów i zdarzeń zagrażających dobru małoletniego nadaje się kategorię archiwalną zgodnie z przepisami odrębnymi.
3. Dokumenty związane ze zgłoszonymi incydentami przechowuje się w wyodrębnionych aktach w poszczególnych komórkach organizacyjnych MOPS i/lub aktach osobowych pracownika MOPS, w zależności od rodzaju ujawnionych lub zgłoszonych incydentów.
4. Każdorazowy wpis do ewidencji incydentów i zdarzeń zagrażających dobru dziecka uruchamia procedurę przeglądu i ewentualnej aktualizacji standardów ochrony małoletnich, o której mowa w § 12.
5. Osobą odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu jest pracownik wyznaczony przez kierownika komórki organizacyjnej, w której doszło do ujawnienia incydentu lub zdarzenia zagrażającego dobru dziecka.

Rozdział X

Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone

§ 16

1. W przypadku gdy komórka organizacyjna MOPS zapewnia czasowe schronienie m.in. dzieciom wraz z ich opiekunami, realizuje projekty, warsztaty lub inne zajęcia z udziałem dzieci, pracownicy tej komórki są zobowiązani zapoznać się z wymogami dotyczącymi bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowaniami niedozwolonymi, a następnie zapoznać z nimi dzieci.
2. Pracownicy komórki organizacyjnej MOPS realizującej zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zapoznają osoby sprawujące funkcje rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka z wymogami dotyczącymi bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowaniami niedozwolonymi.
3. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone stanowią załącznik nr 9 do niniejszych standardów. Wzór oświadczenia o zapoznaniu się z tymi wymogami stanowi załącznik nr 10 do niniejszych standardów.

Rozdział XI
Korzystanie z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet

§ 17

1. Infrastruktura sieciowa w siedzibie MOPS oraz jego komórkach organizacyjnych umożliwia dostęp do Internetu wyłącznie osobom uprawnionym przez Administratora Systemu Informatycznego MOPS wobec czego nie ustala się wobec dzieci zasad korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet w MOPS oraz procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie.
2. Rozwiązania organizacyjne MOPS są oparte na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
3. Wyznaczona jest osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo sieci w MOPS (ASI), której obowiązki regulują odrębne procedury wewnętrzne.
4. Pracownikom MOPS, którzy w związku z realizowanymi zadaniami i obowiązkami mają kontakt z dziećmi, zabrania się udostępniania tym dzieciom służbowych lub prywatnych urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet.
5. Pracownicy MOPS, którzy w związku z realizowanymi zadaniami i obowiązkami mają kontakt z dziećmi lub zleceniobiorcami / wykonawcami, którzy w ramach realizowanych obowiązków i zadań na rzecz MOPS mogą lub mają kontakt z dzieckiem, informują dzieci i te osoby o zasadach korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu, wskazują jakie aktywności małoletnich są niedozwolone, szkodliwe dla nich i stanowiące zagrożenie (np. wchodzenie na strony z treściami prezentującymi zachowania przemocowe, agresywne, o charakterze seksualnym, związane z działalnością przestępczą).

Rozdział XII
Postanowienia końcowe

§ 18

Wersję skróconą standardów ochrony małoletnich w MOPS stanowi określa załącznik nr 11.

Wrocław, dnia r.

**ZGODA
PRZEDSTAWICIELI USTAWOWYCH NA UDZIAŁ W KONSULTACJI
PSYCHOLOGICZNEJ**

Niżej podpisani, (imię i
nazwisko przedstawiciela ustawowego), posiadający/a numer PESEL:
....., zam. ul. oraz
(imię i nazwisko przedstawiciela ustawowego), posiadający/a numer PESEL:
....., zam. ul., **wyrażamy zgodę** na udział
naszego dziecka / podopiecznego (imię i nazwisko
dziecka/podopiecznego), w konsultacji psychologicznej.

.....
Podpis przedstawiciela ustawowego

.....
Podpis przedstawiciela ustawowego

.....
Pieczęć komórki organizacyjnej MOPS

KARTA INTERWENCJI

Imię i nazwisko małoletniego			
Imię i nazwisko rodzica/rodziców/opiekunów małoletniego			
Dane osoby zawiadamiającej o podejrzeniu krzywdzenia			
Data zgłoszenia			
Opis podjętych działań przez MOPS	Data podjętych działań	Rodzaj działania (np. zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, wniosek o wgląd w sytuację dziecka/rodziny do sądu, procedura NK-A, inne....)	Osoba odpowiedzialna
Przebieg spotkania z rodzicami/opiekunami małoletniego	Data	Opis spotkania	
Wynik podjętych działań			

.....
Podpis i pieczęć osoby
zatwierdzającej kartę interwencji

.....
Podpis i pieczęć osoby
sporządzającej kartę interwencji

.....
Pieczęć komórki organizacyjnej MOPS

Wrocław,.....

Notatka służbowa

Dane pracownika przyjmującego zgłoszenie (imię i nazwisko, komórka organizacyjna, stanowisko):

.....
.....

Opis zgłoszonej sytuacji (kto zgłosił, kiedy, o jakich okolicznościach mówił, czego zgłoszenie dotyczyło itp.):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Podjęte działania przez osobę przyjmującą zgłoszenie:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
Data i podpis i pieczęć osoby sporządzającej notatkę

PLAN WSPARCIA DZIECKA

Imię i nazwisko małoletniego			
Imię i nazwisko rodzica/rodziców/opiekunów małoletniego			
Dane osoby zawiadamiającej o podejrzeniu krzywdzenia			
Data sporządzenia planu wsparcia			
Działania jakie powinny zostać podjęte przez MOPS w celu zapewnienia małoletniemu bezpieczeństwa	Termin podjęcia działania	Rodzaj działania (np. zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, wnioski o wgląd w sytuację dziecka/rodziny do sądu, procedura NK, inne....)	Osoba odpowiedzialna

Formy wsparcia i pomocy małoletniemu, które powinny zostać zapewnione przez MOPS oraz przy współpracy z innymi instytucjami	Termin udzielenia wsparcia	Rodzaj wsparcia i pomocy	Osoba / instytucja odpowiedzialna
Poinformowanie opiekunów dziecka o możliwości skorzystania ze wsparcia innych podmiotów, działających na rzecz dzieci krzywdzonych, jeśli zaistnieje taka potrzeba	Termin udzielenia informacji	Treść informacji	Osoba odpowiedzialna

.....
Podpis i pieczęć osoby
sporządzającej plan wsparcia dziecka

.....
Podpis i pieczęć osoby
akceptującej plan wsparcia dziecka

ANKIETA
dotycząca Standardów ochrony małoletnich w Miejskim Ośrodku Pomocy
Społecznej

1. Czy zapoznałeś się z w/w dokumentem ?

Tak/Nie

2. Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?

Tak/Nie

3. Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?

Tak/Nie

4. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie w/w standardów?

Tak/Nie

5. Czy masz jakieś uwagi dotyczące w/w standardów?

Tak/Nie

Jeśli masz uwagi, opisz je proszę poniżej:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wrocław, dnia

.....
.....
.....
.....
(imię, nazwisko oraz stanowisko)

OŚWIADCZENIE
dotyczące zapoznania się ze Standardami ochrony małoletnich
obowiązującymi w MOPS

Ja niżej podpisany/a oświadczam, że zapoznałem/am się z obowiązującymi w MOPS Standardami ochrony małoletnich.

Jednocześnie zobowiązuję się do stosowania obowiązujących w MOPS Standardów ochrony małoletnich.

.....
(data, czytelny podpis)

Wrocław, dnia

.....
.....
.....
.....
(imię, nazwisko oraz pełniona funkcja
/realizowane zadanie)

OŚWIADCZENIE
dotyczące zapoznania się ze Standardami ochrony małoletnich
obowiązującymi w MOPS

Ja niżej podpisany/a oświadczam, że zapoznałem/am się z obowiązującymi w MOPS Standardami ochrony małoletnich.

.....
(data, czytelny podpis)

.....
Pieczęć komórki organizacyjnej MOPS

Ewidencja incydentów i zagrożeń dobru dziecka

Imię i nazwisko małoletniego			
Imię i nazwisko rodzica/rodziców/opiekunów małoletniego			
Dane osoby zawiadamiającej o podejrzeniu krzywdzenia			
Data zgłoszenia			
Opis podjętych działań przez MOPS	Data podjętych działań	Rodzaj działania (np. zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, wnioski o wgląd w sytuację dziecka/rodziny do sądu, procedura NK-A, inne....)	Osoba odpowiedzialna
Przebieg spotkania z rodzicami/opiekunami małoletniego	Data	Opis spotkania	
Wynik podjętych działań			

.....
Podpis i pieczęć osoby
sporządzającej ewidencję

Zasady dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone

1. W rozmowach z innymi dziećmi należy zachowywać cierpliwość i szacunek.
2. Nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać innych dzieci. Nie wolno krzyżeć na kolegów i koleżanki w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa.
3. Nie wolno zachowywać się w obecności innych dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, zastraszanie, przymuszanie i stosowanie grózb.
4. Każde dziecko, jeśli czuje się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów innych dzieci może o tym powiedzieć swojemu rozmówcy, wobec którego mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.
5. Nie wolno fotografować i filmować oraz nagrywać innych dzieci bez ich zgody, ani udostępniać bez zgody ich wizerunku innym w jakiegokolwiek formie.
6. Nie wolno proponować innym dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
7. Nie wolno bić, szturchać, popychać innych dzieci.
8. Nie wolno dotykać innych dzieci w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.

Wrocław, dnia

.....
.....
.....
(imię i nazwisko, pełniona funkcja
/ realizowane zadanie)

OŚWIADCZENIE
dotyczące zapoznania się z zasadami bezpiecznych relacji między małoletnimi

Ja niżej podpisany/a oświadczam, że zapoznałem/am się z zasadami bezpiecznych relacji między małoletnimi określonymi w dokumencie Standardy ochrony małoletnich w MOPS, jak również, że akceptuję te zasady i zobowiązuje się do ich stosowania.

.....
(data, czytelny podpis)

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIH W MOPS (WERSJA SKRÓCONA)

1. Standardy ochrony małoletnich w MOPS dotyczą każdego dziecka, które korzysta z naszych usług.
2. Dzieckiem jest każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
3. Krzywdzenie dziecka to każde zamierzone lub niezamierzone działanie osoby dorosłej lub innego dziecka, które ujemnie wpływa na jego rozwój fizyczny lub psychiczny.

I

1. Wszyscy pracownicy MOPS w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę kiedy Tobie lub innemu dziecku dzieje się krzywda.
2. Wyróżnia się 4 podstawowe formy krzywdzenia:
 - 1) przemoc fizyczna to między innymi: popychanie, szarpanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami.
 - 2) przemoc psychiczna to między innymi: poniżanie, upokarzanie, ośmieszanie, wyzywanie, wyśmiewanie, odtrącanie dziecka, wciąganie dziecka w konflikty dorosłych, wytykanie z powodu odmienności.
 - 3) wykorzystanie seksualne to naruszenie sfery intymnej dziecka, zmuszanie do oglądanie nagich osób, robienie zdjęć lub filmów z udziałem dziecka bez odzieży,
 - 4) zaniedbywanie to niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych dziecka lub nie respektowanie jego podstawowych praw.
3. Przemocy możecie doświadczyć ze strony innych dzieci, rodziców lub opiekunów, osób trzecich (osób, z którymi mieliście kontakt np. w MOPS).

II

Jak powinni traktować Cię inni dorośli

1. W komunikacji z dziećmi należy zachowywać cierpliwość i szacunek.
2. Należy słuchać uważnie dzieci i udzielać im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji.
3. Nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka. Nie wolno krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.
4. Nie wolno ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci.
5. Należy szanować prawo dziecka do prywatności.
6. Jeśli konieczne jest odstępianie od zasady poufności, aby chronić dziecko, należy wyjaśnić mu to najszybciej jak to możliwe.
7. Nie wolno zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag,

nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

8. Należy zapewnić dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć swojemu rozmówcy lub wychowawcy lub innemu pracownikowi, wobec którego mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.
9. Należy doceniać i szanować wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażować i traktować równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
10. Należy unikać faworyzowania dzieci.
11. Nie wolno nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
12. Nie wolno utrzymywać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych.
13. Nie wolno proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
14. Nie wolno wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów dziecka.

III

Jak powinny wyglądać bezpieczne relacje między dziećmi

1. W rozmowach z innymi dziećmi należy zachowywać cierpliwość i szacunek.
2. Nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać innych dzieci.
3. Nie wolno krzyczeć na inne dzieci w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa.
4. Nie wolno zachowywać się w obecności innych dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, zastraszanie, przymuszanie i stosowanie gróźb.
5. Każde dziecko, jeśli czuje się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów innych dzieci może o tym powiedzieć swojemu rozmówcy, np. pracownika MOPS, wobec którego może oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.
6. Nie wolno fotografować i filmować oraz nagrywać innych dzieci bez ich zgody, ani udostępniać bez zgody ich wizerunku innym w jakiegokolwiek formie.
7. Nie wolno proponować innym dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
8. Nie wolno bić, szturchać, popychać innych dzieci.
9. Nie wolno dotykać innych dzieci w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.